

*Др Срећен М. Јуџовић, редовни професор
Криминалистичко-полицajsка академија
Београд
sreten.jugovic@kpa.edu.rs*

ПРОФ. ДР МИЛАН ПЕТРОВИЋ У САРАДЊИ СА М. ПРИЦОМ: УВОД У ВЕЛИКЕ ПРАВНЕ И УПРАВНЕ СИСТЕМЕ (СА ЕВРОПСКИМ УПРАВНИМ ПРАВОМ)

Будући ретка, капитална дела у правној прози увек изазивају симпатије правничке јавности. Једно од таквих дела је свакако „Увод у велике правне и управне системе (са европским управним правом)”, професора др Милана Петровића, у сарадњи са М. Прицом, од 2015. године. До појављивања овог дела, које је, у ствари, друго измењено и допуњено издање претходника-првенца из 2013. године, у нашој правној теорији велики правни системи обрађивани су углавном посредно, применом упоредноправног метода, дакле делимично и парцијално, а ретко системски. Као таква, системски вредна дела треба издвојити: „Велики правни системи и кодификације” Срђана Шаркића и Драгољуба Поповића из 1993. (последње издање 2014), „Увод у велике правне системе данашњице” Будимира Кошутића из 2001. (последње издање 2008), као и „Увод у упоредно право” Драгољуба Поповића из 2005. (последње издање 2011). Међутим, до појављивања приказиваног уџбеника ни један аутор није теоријски обрадио све правне и управне системе са европским управним правом, на једном месту, у једном уџбенику.

Излагање у уџбенику „Увод у велике правне и управне системе (са европским управним правом)” је подељено у два дела: општи и посебан део. Општи део је насловљен „Увод у велике правне системе” и састоји се из пет глава. Прва глава посвећена је појму и класификацији великих правних система где аутор поставља темеље ове научне дисциплине, говори о значају изучавања страног права и наговештава систематику даљег излагања. Нетипично за овакво штиво, и веома драгоцено, један одељак аутор је посветио идеји светског права.

У другој глави аутор излаже романско-германско-словенски правни систем. Поред историјског развоја и извора права ове групације, посебно и

детаљно је анализирано француско, аустријско, немачко, швајцарско право и словенско-руски правни систем. Као посебан одељак аутор издваја правни систем Србије и указује на његове особености, као и на најзначајније утицаје који су га обликовали. Посебно на овом пољу, до изражаја је дошла суптилна ауторова синтетичка моћ запажања, као и готово енциклопедијска ерудиција која се не везује само за једну грану права.

Трећа глава је посвећена англоамеричком великом правном систему у којој се, у зависности од института о коме је реч, паралелно износе решења права Енглеске и САД. Приметно је да је аутор више простора посветио и детаљније анализирао англоамерички правни систем у односу на групацију романско-германско-словенског великог правног система.

Четврта глава посвећена је исламском праву, која поред анализе основних правних института садржи и посебан одељак посвећен исламском међународном и међуконфесионалном праву. Као посебан сегмент овог одељка издвојен је и проблем цихада (светог рата). Политичко законодавство исламских земаља изложено је уопштено синтетичким приступом, с тим што је посебан поднаслов посвећен Исламској Републици Иран.

Последњу, пету главу Општег дела уџбеника аутор је посветио рубним (ивичним) правним системима у оквиру којих је, са мером и истанчаним смислом за разликовањем битног од небитног, анализирао кинеско, јапанско и хиндуистичко право.

Посебан део уџбеника насловљен је „Увод у велике управне системе (са европским управним правом)”. Сегмент посвећен великим управним системима представља особеност овог капиталног издања, по чему се ово дело разликује у односу на све минуле подухвате конституисања великих правних система у нашој литератури. На овом пољу је и највидљивије да је ауторов основни животни позив био бављење управноправном науком. Наиме, пре упуштања у упоредноправно разматрање ове гране права, проф. др Милан Петровић је изложио своје виђење појма управе и управног акта. Ова драгоценна излагања надмашују потребе уџбеника и представљају инспиративно извориште суптилног размишљања о најделикатнијим појмовима управног права. Не мање значајан је и одељак посвећен европеизацији управног права, као и одељак у коме се анализирају реформске тенденције у управном праву западноевропских држава. Као претпоследњи одељак ове главе издвојен је текст посвећен великим савременим службеничким системима у Европи у оквиру кога се излажу особености службеничког система Немачке, Француске, Велике Британије и Русије.

Драгоцен текст представља нови одељак у односу на прво издање, који се односи на утицај (заједничког) права Европске уније на управна права држава чланица. При том, највише простора је посвећено утицају права ЕУ на француско управно право, у осветљавању утицаја тог права кроз најзна-

чајније управноправне институте и категорије: управне акате (транснационалност управних аката); управне одлуке; чиновничко право; управну полицију; управну одговорност. Овде се истичу нове правне појаве, начела „транснационалности” и „интернационалности” и друга начела заједничког права, које све више потискује суверена управна права појединих држава ЕУ. ЕУ, не само да заузима место државе у доношењу управних аката који се примењују на територији држава чланица, него она намеће обавезу државама чланицама да примењују извесне управне акте који потичу од других држава чланица (транснационалност). Излагање се употпуњује утицајима заједничког права ЕУ на немачко и италијанско управно право.

Аутора проф. др Милана Петровића одликује нетипичност и оригиналност стила, без узора у нашој правној књижевности. Уџбеник „Увод у велике правне и управне системе” одраз је несвакидашње ерудиције која се осећа у свакој реченици. Притом, аутор не оптерећује сувишним информацијама, већ читав текст делује ненаметљиво, дискретно и нимало усиљено. Аутор подједнако вешто и успешно објашњава институте јавног и приватног права. При том, сви правни системи су анализирани у својој историјској генези која омогућава да се сагледа њихов развој и разуме постојећи позитивноправни поредак.

Овај уџбеник је један од ретких примера кога не одликује извештачност изражавања. Поред чињенице да је дугогодишње педагошко искуство омогућило аутору да нађе праву меру материје коју ће изложити студентима, треба имати у виду да је овај уџбеник настао у живој речи на основу предавања које је забележио и припремио за објављивање асистент Милош Прица.

Премда уџбеник, намењен првенствено дидактичкој сврси, ово дело би било још комплетније да је садржало списак коришћене литературе која би могла бити непогрешиви путоказ за нека нова истраживања и рукописе поштоваоца дела проф. др Милана Петровића. Такође, сналажење у бескрају релевантних и занимљивих информација, од којих је не мали број по први пут наведен на српском језику, било би унеколико лакше да уџбеник садржи индекс појмова. Но, то могу бити и корисне сугестије аутору да у следећем издању свој рукопис осавремени овим двема техничким допунама које ни на који начин не умањују суштинску вредност „Увода у велике правне и управне системе”. Несумњиво, реч је о делу насталом у пуној научној зрелости, које се може означити и круном досадашњег научног стваралаштва проф. др Милана Петровића.

Датум пријема рада: 17.06.2016.